

РЕЗОНАНС

ГАЗЕТА СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

У ВЧЕНІЙ РАДІ СУМДУ

Час тече, не лише негативне накопичується в житті, а й корисне. Ітак новий досвід вимагає і нових шляхів його упорядкування та використання. Тому робота Вченої ради стає все напруженішою. На останньому її засіданні розглядалось аж сімнадцять питань. Важливість більшості з них важко переоцінити.

Загальний інтерес викликала доповідь проректора з навчальної роботи М.І.Волкова "Про роботу кафедр суспільно-гуманітарного циклу по забезпеченню високого рівня підготовки і виховання студентів на засадах загальнолюдських цінностей". Зокрема, доповідач наголосив на досить широкому спектрі думок щодо розуміння — під кутом гуманітаризації — таких понять, як "необхідний рівень підготовки" або "кваліфікований фахівець". Зрозуміло, що в даному випадку таку широту не можна вважати позитивним явищем. Тому й виглядає актуальним і доречним заклик — продовжувати пошук оптимального співвідношення між гуманітарною загальноосвітньою та фундаментальною і спеціальною складовими навчального процесу в університеті. Детально була проаналізована в доповіді робота трьох кафедр: українознавства, філософії та культурології.

Не менш актуальною була й доповідь завідувачки бібліотекою В.Слабко "Про роботу бібліотечно-інформаційного центру університету по забезпеченню навчального процесу, наукових досліджень і виховання студентів".

Перший проректор СумДУ А.В.Васильєв інформував одразу з декількох питань порядку денного. Більшість із них — про структурні зміни. Наприклад, "Про перейменування факультету автоматизації виробництва і про найменування нового факультету, що створюється на базі факультетів хімічного машинобудування та машинобудівного". Зокрема, з цього питання прийняте таке рішення: факультет автоматизації виробництва перейменувати в

механіко-математичний, а новостворений на базі ХМ і МШ назвати інженерним. Одразу ж було вирішене питання і про кандидатуру декана інженерного факультету. Вчена рада рекомендувала на цю посаду доцента, завкафедри гідромашин А.О.Євтушенка. Крім того, розглядалися кандидатури деканів факультетів — економічного та заочного навчання. Рекомендовано затвердити деканом економічного — доцента А.І.Карпіщенка, який виконував ці обов'язки, а на посаду декана заочників — доцента В.Я.Стороженка.

У зв'язку з упровадженням нової спеціальності перекладача розділена кафедра іноземних мов — на однойменну і кафедру германської філології. Обидві вони входять тепер до структури економічного факультету, що викликано спеціалізацією фаху "перекладач". З певних причин і кафедра вищої математики розділена на кафедру математичного аналізу і методів оптимізації та кафедру математичної фізики.

Вчена рада продовжує і діяльність, спрямовану на підвищення кваліфікаційного рівня викладацького складу. Так прийнято рішення про направлення в докторантуру Є.В.Мішеніна та Б.А.Семененка (інформував А.І.Карпіщенко) та затверджено клопотання перед Міністерством про відкриття місця в докторантурі зі спеціальностей "Фізичні науки" і "Фізика твердого тіла" (інформував Г.С.Воробйов). Надано право наукового керівництва аспірантами кандидатів наук Б.А.Семененку ("Економіка навколишнього середовища") і кандидатів наук А.С.Опанасюку ("Фізика твердого тіла"). А ще — до чергових учених звань представлені В.А.Осипов (старшого наукового співробітника) та В.А.Залоза (професора).

Продовжує розвиватися й міцніти медичний факультет. Свідченням цього є розглянуте Вченою радою питання про відкриття ординатури одразу з шести спеціальностей: акушерство і гінекологія, дитячі хвороби, внутрішні хвороби, хірургія, патологічна анатомія, реанімація і анестезія.

А.В.ВАСИЛЬЄВ:

Зміни торкнулися практично всіх дисциплін

Для того, щоб самим краще зрозуміти проголошені Вченою радою зміни в університеті й допомогти розібратися в них вам, шановні читачі, ми звернулися з кількома запитаннями до першого проректора професора А.В.ВАСИЛЬЄВА.

Дайте відображення в мотивації перетворення факультету автоматизації виробництва у фізико-технічний.

Окрім реорганізації факультетів ці зміни торкнулися деяких відділів, кафедр, і цей процес триватиме.

— А за структурними змінами стоять зміни в самому процесі підготовки студентів чи це на рівні пересадки музикантів із відомої байки Крилова?

— Протягом 1994/95 навчального року на випускаючих кафедрах, факультетах, у навчально-методичному відділі, методичній раді та ректораті університету йшла наполеглива робота по розробці нових навчальних планів. Базою слугували затвержені

Міносвіти нові типові навчальні плани. Зараз цей процес практично завершився і вже за новими планами розпочнуть учитися нинішні першокурсники. Деякі зміни відбудуться й на інших курсах. З більшості спеціальностей передбачається глибша фундаменталізація на всіх без винятку курсах. Реалізована давня спроба сумістити на старших курсах завдання фундаментальної і вузькоспеціальної підготовки. Торкнулися зміни практично всіх дисциплін: частина з них збільшена, частина навпаки зменшена. Вводяться абсолютно нові предмети. Серед них історія інженерної діяльності, основи патентознавства, політологія, основи педагогіки та інші.

Нові навчальні плани відмінюють факультативи й вводять досить широке коло дисциплін "за вибором студента". В реалізації цього задуму намічається такий механізм: кожного навчального семестру студентів пропонуватиметься ряд дисциплін різноманітного спрямування, з яких він буде зобов'язаний (прошу підкреслити це слово) вибрати визначену годинним навантаженням кількість. Вибрані предмети стають для нього обов'язковими.

Коли коротко й схематично — то зміни виглядають саме так. А більш детально давайте поговоримо на початку нового навчального року.

— Анатолію Васильовичу, чим викликані такі різкі структурні зміни університеті?

— Звичайно ж, це не робилося з якоюсь прихоті чи особистісних амбіцій. Структурні зміни в нашому вищому навчальному закладі викликані низкою причин, які в деяких випадках взаємопов'язані. Одна з трижневих — затвердження Кабінетом Міністрів України нової номенклатури спеціальностей і запровадження підготовки за професійним спрямуванням "бакалавратура". Відносно типових планів підготовки спеціальності, які входять до однієї бакалавратури, повинні бути на одному факультеті. Цим і викликане створення на базі двох факультетів — хімічного машинобудування та машинобудівного — одного, інженерного.

Друга причина криється в тому, що протягом останніх років у нас відкрито ряд спеціальностей, які не сповна вписуються в стару організаційну структуру. Наприклад, спеціальності створеного механіко-математичного факультету.

Третя причина. Структура факультетів повинна відображати мету й завдання освіти, яку даватиме наш навчальний заклад, відображати завдання фундаментального навчання. Затверджена Вченою радою структура нам видається найбільш близькою до статусу університету. Зокрема, це сповна знахо-

ДОРОГУ ЗДОЛАЄ ПОДОРОЖНІЙ

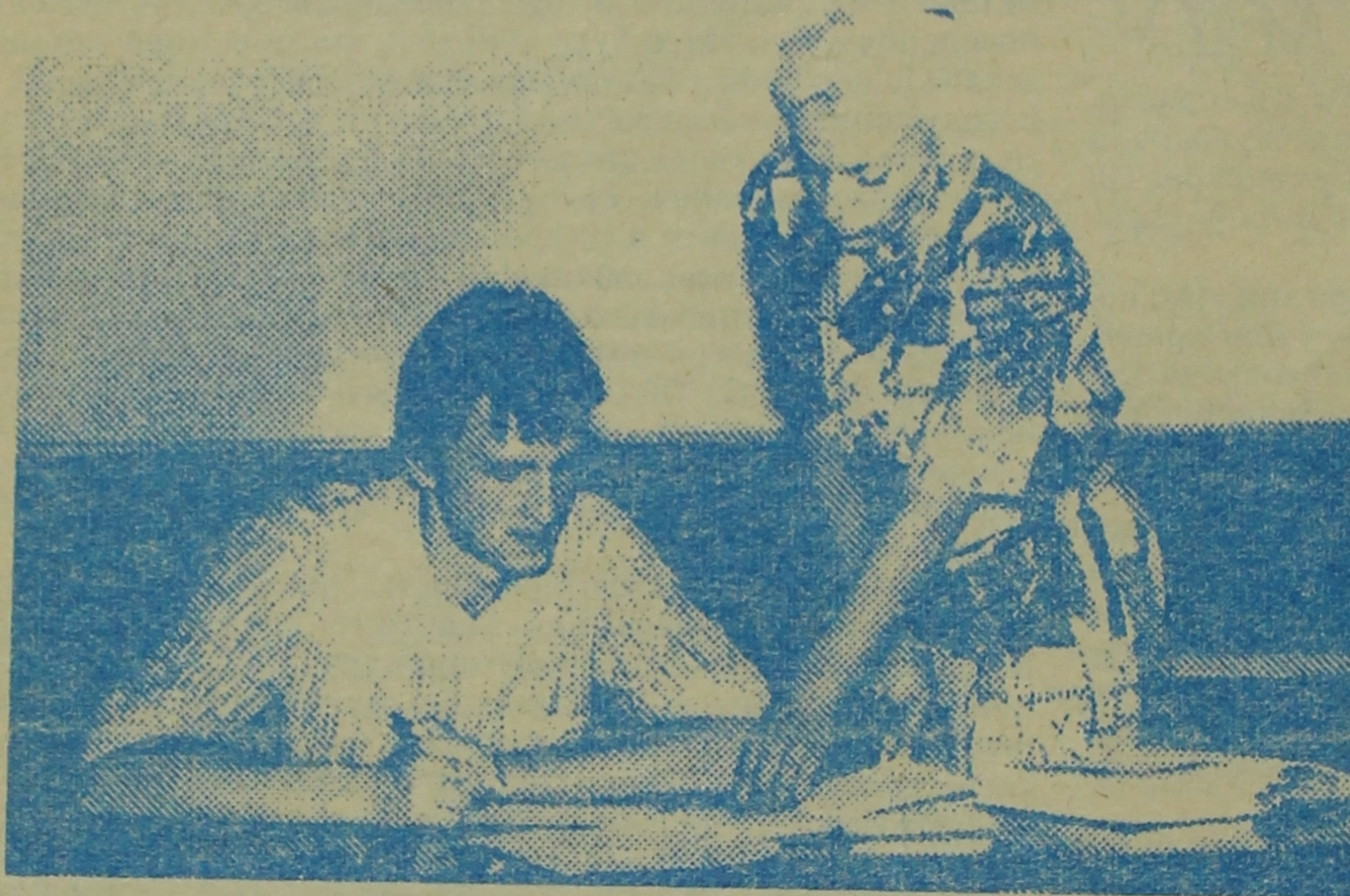
І знову сесія! Чергова, звичайна подія? Тому й дивне це життя, що в сутності в ньому все чергове, все звичайне і водночас — все нове, неповторне, незабутнє... Для когось ця сесія — остання, а для когось друга чи четверта... Для одних вона — легка прогулянка, а для інших — нелегкий шлях, коли часто-густо й дихання не вистачає. Що ж, в дивному цьому житті є й таке явище, як дихання друге. Отож більшість і

том медичного факультету і викладачем кафедри українознавства Л.Ф. Батраченко.

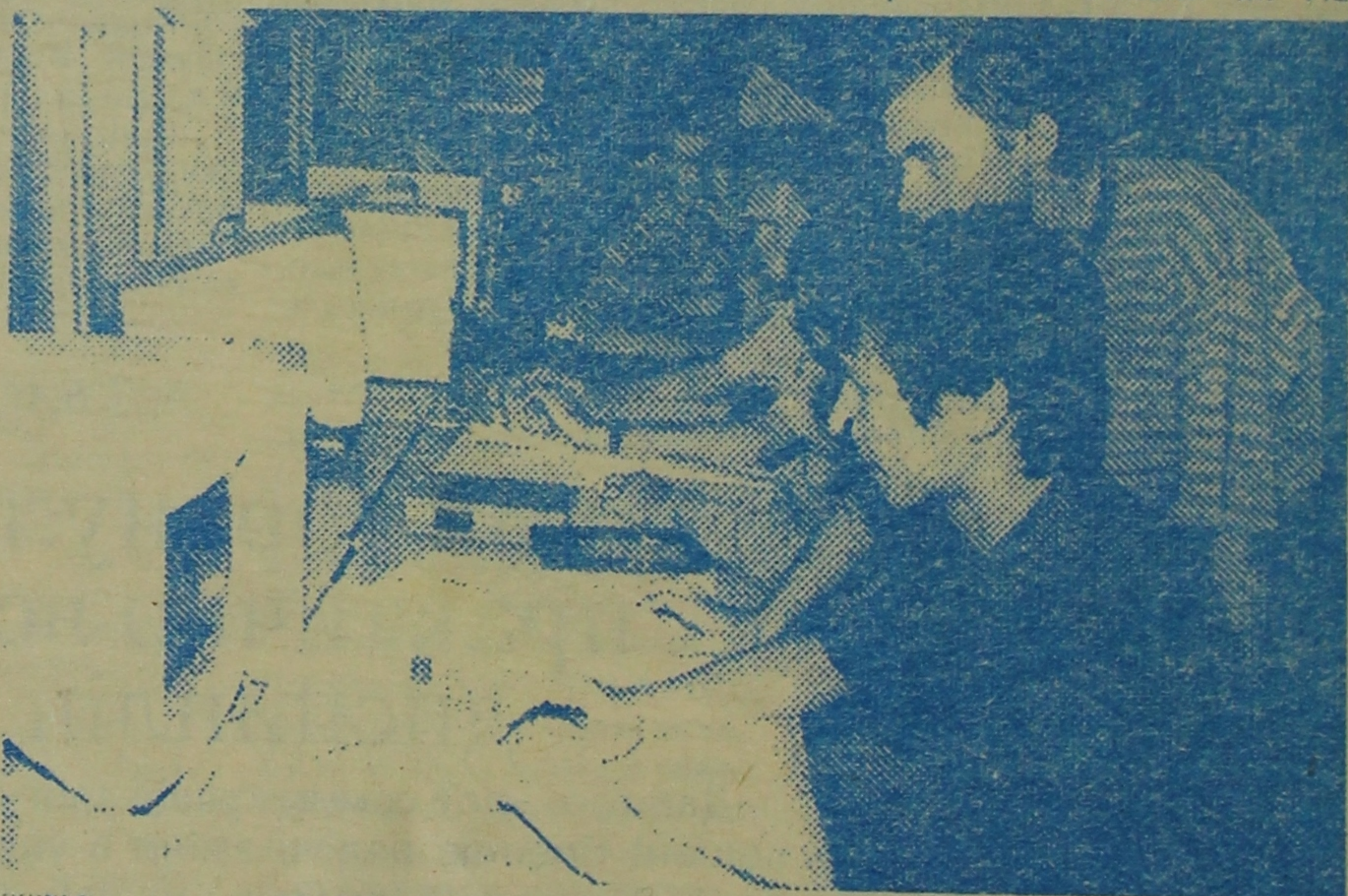
На фото, де зупинена мить підготовки до іспиту з прикладної математики, діалог ведеться між кожним студентом і персонально ЕОМ. Такий собі, колективний діалог. Нова риса в багатовіковій історії іспитів.

І ще один з нових нюансів. У курсантів-першокурсників викладачі СумДУ приймають цього року іспити з історії України, обчислювальної техніки, української мови, інших. Палітра оцінок там різнобарвна: від яскравих кольорів п'ятірок до сірих трійок і навіть темних плям двійок. На жаль, трапляються такі плями й на університетських факультетах. Так, за попередніми підсумками сесії на факультеті автоматизації виробництва вже відраховано за неуспішність 5 студентів першого-другого курсів, а на черзі ще приблизно стільки ж. На

доходить до проміжної мети. Тобто, до більш чи менш задовільної оцінки в заліковці. Народжується ж вона, оцінка, під час діалогу — екзаменатора й того, кого екзаменують, викладача й студента. Помилкова думка, що оцінка ця належить лише одній стороні. "Гадаєте, це я вам поставив "незадовільно"? Ні, перш за все собі", — довелось якось почути ще в свою бутність студентом від викладача, якого всі ми поважали. Вдивімося разом у обличчя студентки і доцента кафедри загальної й експериментальної фізики В.Л. Денисенка, який приймає в неї іспит. Що за діалог відбувається? Драматичний? Трагічний? Мовчазний?..

А ось, на черговому фото, справа дійшла уже до мови жестів. Що ж, жести — мова, яка іноді передає зміст, непідвладний звичайним словам. Цей діалог відбувається під час державного іспиту з української мови між студен-

третьому-четвертому курсам АВ також є кандидати на відрахування — десь 2-3. В цілому треті й четверті курси економфаку й хіммашу подолали сесійні бар'єри без особливих втрат. Дані ці, підкреслюємо, попередні. Іншими, на день виходу газети, редакція не володіє.

На останній у цьому фоторепортажі світлині — консультація в заочників, яку проводить доцент кафедри ТМД Г.С. Чумаков. Чому саме це фото останнє? Тому що будь-який діалог мусить закінчитися новим діалогом: викладача й аудиторії. Чи то на помилках і поразках, чи то на вдачах і перемогах — треба вчитися далі. Інакше життя втрачає сенс. Недарма східна мудрість говорить: горе тому, хто зупинився на шляху знань.

АПТЕКА-МУЗЕЙ.

ДЮЧА

Невеликий зал з високими вікнами. Під стелею металева кована люстра з оригінальними світильниками. На склепінчастій стелі кольорові фрески з латинськими написами, які символізують чотири "начала": повітря, вогонь, воду, землю. Навколо — незвичайні експонати минулих століть і якась особлива тиша. Й у цій музейній тиші працюють люди в білих халатах. Як і в звичайній аптеці, вони продають ліки, відповідають на питання відвідувачів і... проводять екскурсії. Аптека-музей — дюча.

Аптека була заснована у першій половині XVIII століття й існує донині. З 1966 року в її приміщенні працює перший в Україні музей такого типу. Письмові згадки про неї відносяться до 1735 року, де вона фігурує як аптека Наторна. Із того часу ось уже 260 років аптека служить людям! Інтер'єр її залів зберігся майже в такому вигляді, яким він був у сиву давнину. Збільшилась лише кількість фармацевтичного приладдя. Його зберегли і передали сюди аптеки Львова та інших міст України.

У музейних приміщеннях зібране аптечне приладдя різних часів: амфори XIV століття для перевезення і зберігання рідини, траворізки, колекція дерев'яних і металевих пресів, ступки, мензурки, пляшки, млинки для подрібнення і розтирання твердих препаратів та багато іншого.

Важко відірвати погляд від зашкленених дерев'яних шаф XVII — початку XIX століття. На їхніх полицях сяє різними кольорами фарфоровий, металевий, скляний і дерев'яний посуд. Ось масивні штофи із штучного рубінового скла. Написи золотими буквами на них свідчать про те, що тут зберігались особливо цінні препарати. На деяких етикетках флаконів інтригують написи: "Бальзам довгого життя", "Еліксир". Зразків стародавнього

аптечного посуду — сотні, кожен з них самобутній, неповторний.

Привертають увагу численні виписки з давніх рукописів і стародруків англійською, німецькою, латинською, польською і українською мовами, виставлені у вітринах, портрети засновника індійської медицини Дганвантгарі, засновника лікування у шумерів Адани, репродукції з інкунабул, які показують життя і роботу давніх фармацевтів, уривки зі знаменитих книг. Багато експонатів присвячено розвитку фармакології в Україні. На стендах вміщені портрети видатних діячів медицини, фотокопії гравюр.

З документів довідуємось, що аптечна справа у древньоруському Львові була тісно пов'язана з розвитком нафтопромислів Галичини. Зокрема, магістр Іван Зех у 1852-1853 роках вперше отримав ректифікат "скельного жиру", як у ті часи називали нафту. У березні 1853 року у приміщенні аптеки Петра Миколяша (зараз аптека №24 загорілась перша в світі газова лампа. Цього ж року, влітку, такі лампи вже освітлювали головну міську лікарню. Незабаром гноти газових ламп запали й у інших будинках Львова.

Аптека-музей має оригінальні стародруки. В експозиції представлені "Новий домашній лікарський порадник", виданий у Москві 1796 року, видання "Фармацевтичного словника" голландця Бланкарда, яке побачило світ у Відні 1778 року та інші фоліанти.

Фонди музею, якому в червні 1972 року рішенням колегії Міністерства культури УРСР присвоєно почесне звання народного, продовжують поповнюватись. Серед експонатів гідне місце посіла "Аптечка космонавтів", яка побувала на навколоразомній орбіті. Її у 1984 році подарували музею космонавти С.Савицька, В.Джанібеков, А.Серебров.

Напередодні славного ювілею — 260-річчя з часу заснування — аптека продовжує служити людям.

В.БУЦЕВИЦЬКИЙ,
професор кафедри українознавства.

СТАРІ МЕДИЧНІ УСМІШКИ

Захворів якимось одним чоловіком. А щоб менше платити, вирішив схитрувати. Він знав, що своїм постійним клієнтам лікар робить знижку. Саме цим і вирішив скористатися.

Зайшовши до кабінету, вмовився в крісло й промовив:

— Ті ліки, що ви мені прописали минулого разу, хоч і вживав регулярно, не допомогли.

Лікар, подивившись на пацієнта, зрозумів, що ніколи його не лікував і взагалі не бачив. Однак виду не подав. А оглянувши хворого за всіма правилами, мовив:

— Не впадайте у відчай, мій старий друже. Все йде нормально, ваш стан поліпшується. Тож продовжуйте приймати ті ліки, що я вам прописав минулого разу.

В одному провінційному містечку жив дуже багатий і не менше скупий добродій. Одного разу він простудився. А щоб не йти на прийом до лікаря, вирішив схитрувати. Цілісний день прогулювався він під лікарнею, а коли вийшов лікар, то підійшов до нього ніби випадково і між ділом запитав:

— Скажіть, будьте ласкаві, що ви робите, коли простудитесь і у вас нежить?

Лікар, знаючи хитрощі багатія, відповів не задумуючись:

— Чхаю!

СТАРІ МЕДИЧНІ УСМІШКИ

Вздівши лікаря в місті, одна жіночка вирішила безкоштовно отримати в нього рецепт. Привітавшись, зашебетала:

— Як добре, що вас зустріла. Я так погано себе почувала. У мене крутиться голова, підкошуються ноги, нудить біля серця. Мені погано, — промовляла вона, закриваючи очі, хапаючи лікаря за руки, не звертаючи уваги на перехожих. — Будьте ласкаві, випишіть рецепт!

— З великим задоволенням, — відгукнувся лікар, — але спочатку я повинен вас оглянути. Роздягайтеся...

Двоє чоловіків пішли на прийом до лікаря. Коли вже вийшли, один запитав у другого:

— Я не впізнаю тебе! Ти що, дійсно так серйозно хворий і в тебе болить голова, сильне серцебиття, ломота в суглобах і якісь негаразди в животі?

— Особисто я здоровий, як бугай, але в моєї жінки болить серце, у тещі — живіт, у тестя викручує суглоби, а доньку доймає головний біль. От і маю рецепти на всіх.

Зібрав і опрацював
В.Буцевицький

Медицина сторінка

Засмага — не на здоров'я

Перед початком сезону відпусток хочемо навести співробітникам і студентам СумДУ думку, до якої схиляється дедалі більше медиків. Сонячне проміння, говорять вони, не таке корисне для шкіри, як вважалося раніше, а часом може завдати серйозної шкоди. Ось причини, через котрі слід стерегтися надмірної засмаги: мастопатія, міома матки, алергія, ендокринні та онкологічні порушення, зокрема — рак шкіри.

Ліпше горілку, аніж наливку

Той, хто вирішив "культурно" відпочити з друзями за

пляшкою-другою портвейну чи якогось іншого "легкого" напою, ризикує вранці дістати сильний головний біль — гірший, ніж після помірного споживання горілки чи навіть самогону.

Чому так? Усім відомі симптоми судинорозширювальної дії алкоголю: руки й ноги зігріваються, обличчя червоніє. Це ж відбувається і в мозку, та ще й супроводжується різким підвищенням внутрішньомозкового тиску і, як наслідок, — численними дрібними крововиливами. Це й спричиняє головний біль. Якщо ж алкоголь змішаний із цукром (портвейни й подібні вина, лікери), то до високого внутрішньомозкового тиску додається ще одна неприємність — у мозку збільшується кількість внутрішньомозкової рідини через підвищення рівня цукру в

ПОРАДИ НА ВІДПУСТКУ

крові. Вплив обох цих чинників є причиною тяжких і тривалих головних болів.

Якщо є змога вибирати між солодкими винами, наливками і горілкою, то німецькі медики радять віддати перевагу "гіркій". Певна річ, найліпше відмовитися зовсім, але ж це так важко...

І корові, і вам

Ірландські вчені встановили, що годування корів ріпаком різко підвищує вміст у їхньому молоці масляної кислоти, яка належить до групи ненасичених жирних кислот. Це молоко вони рекомендують споживати людям, які слабкують на серце, а також усім особам, які належать до групи ризику по захворюваннях серцево-судинної системи. Зокрема — викладачам вузів... Та й студентам не завадить.

КРАЄЗНАВЧІ ЕТЮДИ З ІСТОРІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ КУЛЬТУРИ

Е т ю д и

ЕПОХА ВІДКРИТТІВ

Неоліт — новий кам'яний вік — часто називають революцією в історії людства. І це справедливо. Адже саме на цей час випадають значні зміни в усіх галузях господарювання. Виникають скотарство та землеробство; здійснюється низка відкриттів. Одним із найважливіших було винайдення лука. Цей винахід не лише значно розширив можливості полювання, а й висунув нові вимоги до виживання людини: для успішного полювання, а відтак і для забезпечення існування потрібні були не стільки сильні м'язи, скільки треноване око, спостережливість, витримка. Перша конструкція цього найпростішого механізму була настільки досконалою, що протягом наступних тисячоліть практично не зазнала змін.

Ще одним значним відкриттям неоліту, вже пізнього, себто енеоліту — було виробництво металів. Спочатку працювали з міддю, потім, з відкриттям бронзи (сплав міді з оловом) вона набуває всебічного поширення і стає головним металом. Саме завдяки бронзі поставали перші світові цивілізації.

З відкриттям металу кількість виробів із традиційних матеріалів — каменю та кістки — дещо зменшується, хоча, враховуючи надзвичайну вартісність і дефіцитність металу — вони широко застосовуються ще довгий час. А основним матеріалом ще довго залишалася деревина, з якої виготовлялося понад 90 відсотків речей побуту людини.

Проте, деревина довго не зберігається, тому наші уявлення про виробництво та побут того часу базуються на небагатьох малюнках, на етнографічних спостереженнях за життям сучасних аборигенів малодоступних районів Австралії, Африки, Америки та півдня Євразії.

Добре зберігаються кістяні вироби, які досить часто трапляються вченим під час археологічних розкопок. Ці матеріали й сьогодні використовуються як сировина для декоративно-ужиткового мистецтва.

У неоліті ж із кістки виготовляли мотики, рибальські гачки, наконечники стріл та гарпунів і навіть прикраси: каблучки, булавки, підвіски. Поверхню таких речей часто прикрашали геометричними візерунками, іноді сценами полювання чи рибальства. Такі малюнки подібуються на риболовних гарпунах, наконечниках списів тощо.

Окремі пам'ятки неоліту, що відносяться до різних культур, були досліджені й у межах нинішньої Сумщини, зокрема на Десні, Сеймі та їх прито-

ках. Так, у 1948 році на Путивльщині під час торфорозробок у районі Мовчанського болота на глибині майже двох з половиною метрів випадково було знайдено кістяну річ. Це виявилася половина нижньої щелепи бичка з різними зображеннями. Один кінець щелепи має отвір давнього походження — можливо в нього протягували мотузку, інший кінець добре відполірований, ніби за нього тривалий час тримали річ рукою. Відомий археолог Д.Березовець присвятив цьому витворі цілу наукову статтю. На його думку, на щелепі зображено поселення з житлами типу юрт, риболовні сітки та береги якогось струмка.

Щелепу було знайдено у випадковому місці, а не на колишньому поселенні чи іншому археологічному об'єкті, тому датувати її та визначити призначення дуже важко. Можливо, це був атрибут шамана. Враховуючи, що в тому місці, де знайдено щелепу (до речі, зараз вона зберігається у Путивльському краєзнавчому музеї) відкрито ряд пам'яток періодів неоліту та бронзи, а також те, що сюжетний спосіб нанесення малюнків має певні аналоги — апріорно знахідку можна віднести до пізнього неоліту чи періоду бронзи, тобто до V-III тисячоліть до нашої ери.

На фото: щелепа з колекції Путивльського краєзнавчого музею.

8

Безцінний подарунок

Понад сорок років викладав математику у вищих навчальних закладах Йосип Якович ЧЕРТКОВ. І весь цей період цілеспрямовано, наполегливо, зі знанням справи збирав бібліотеку з математичної науки. Раритети з історії математики, рідкісні видання класиків математики, навчально-методичні

посібники з багатьох розділів цієї науки — складові його книгозбірні. Тепер значна її частина — 640 книг — стали надбанням бібліотеки Сумського державного університету. Цей безцінний дарунок слугуватиме нашим студентам і викладачам, серед яких, впевнені, чимало шанувальників математики.

Днями в бібліотеці СумДУ пройшла святкова передача книг із приватної колекції, під час якої й зафіксовано Й.Я.Черткова.

“РЕЗОНАНС” —
газета Сумського держуніверситету.
Реєстраційне свідоцтво СМ № 020.

ЗНАЙТИ
нас можна на 4-му поверсі головного
корпусу в кімнаті 409-А.
ТЕЛЕФОН — 39-22-98.

РЕДАКТОР
Володимир САДІВНИЧИЙ